

www.metalingua.com – négy nyelvű kohászati tudástár az interneten*

A BA&Co Ipari és Szolgáltató Bt. az Európai Unió Leonardo da Vinci szakképzési programjában pályázatot nyert a "Kohászati kifejezések értelmező szótára" METALTRANSYS HU/00/B-/F/LA-136107 számú, ún. pilot project megvalósítására.

A Metallingua egy információs könyvtár, valódi tudástár.

A Metallingua meghatározó része, gerince a négy nyelvű metallurgiai értelmező szótár, amely nem csupán egy hagyományos értelemben vett, kibővített metallurgiai értelmező szótár. A Metaltransys a ma korszerűnek mondható információtechnológia adottságaiból jó néhányat hasznosít, hiszen a felhasználó a kifejezések minél jobb és gyorsabb megértése érdekében igénybe veheti a képtárat, amely adott esetben egy berendezést, annak működését, esetenként egy technológiai folyamat végbemenetelét animációk (20 db) és videofilmek (10 db) segítségével mutatja be.

A „**Szerzők**” fejezetben megtalálható a szótár egyes tárgyköreit kidolgozó szerzők neve, a tárgykörök összefoglaló megnevezése, a szerzők e-mail-címe, azaz a nem titkolt szándékkal, hogy pl. az egyes magyarázatokat kibővíteni tudó, esetleg a magyarázatok helyességét vita-

tozó szakemberek a szerzőkkel közvetlenül is kapcsolatba léphessenek. A szerző azonosítását segíti az egyes címszavakhoz tartozó, legelső sorban található monogram.

A „**Fordítók**” fejezetben az eredeti, magyar nyelvű kéziratot angol és német nyelvre fordító, a Miskolci Egyetemen a műszaki felsőoktatásban nyelvi, illetve szakfordítói képzést végző szakemberek nevei találhatóak. E fejezetben található meg az angolra fordított kéziratot svéd nyelvre fordító szakemberek neve, munkahelye is.

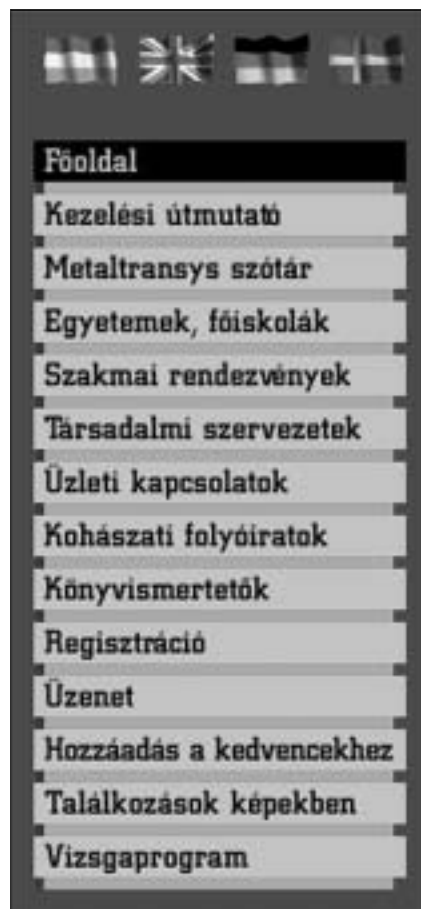
A „**Partnerek**” fejezetben a pályázatot elnyerő cégek adatai, az információtechnológia fejlesztése, és az adaptálását végző társaság neve, elérhetősége található meg.

A „**Szponzorok**” fejezetben a projektet a Leonardo Iroda mellett anyagilag segítő társaságok neve és elérhetősége szerepel.

A Metaltransys használatát, alkalmazását a szótárban található „**Súgó**” fejezet segíti.

A METALTRANSYS kohászati értelmező szótár (Metallurgical Expressions Translation System) tartalmi és szerkezeti ismertetése

A anyagtudomány és a kohászat elismert magyar szakemberei (lásd: „**Szerkesztők**” fejezet) a szakkifejezések korszerű értelmezésére, megőrzésére, a gazdaság fejlődéséből, valamint a nemzetközi munkamegosztás szabaddá válásából adódó igények kielégítésére kohászati értelmező szótár összeállítását határozták el. A feladat elvégzésére az OMBKE tagjai közül, az egyesület egyetértése mellett szerkesztőbizottságot alapítottak, amelynek tagjai elvégezték a kohászati és járulékos szakterületek – önté-

■ A Metallingua tudástár főmenüje

szet, vaskohászat, fémkohászat, az ezekhez kapcsolódó környezetvédelem, minőségbiztosítás, szabályozástechnika stb. – magyar szóincének összegyűjtését, értékelését és elkészítették a ma már mintegy 11.000 címszó magyar értelmezését, valamint végzik azok többnyelvű fordítását.

A szerkesztőbizottság Metaltransys néven, elektronikus formában is megjelenő és az Internetre is felkerülő magyar, angol, német és svéd nyelvű kohászati értelmező szótárt készített, a továbbiakban: Mű, végezte illetve ma is végzi annak összeállítását és működtetését. A Ba.Co Bt. (vezetője dr. Bakó Károly, az egyik szerkesztő), a szerkesztőtársakkal mint szerzőtársakkal egyeztetve, felismerte, hogy az Európai Unió Leonardo da Vinci szakképzési pályázati programja

* A 17. magyar öntőnapokon elhangzott előadás rövidített változata.

Dr. Hatala Pál, okl. kohómérnök (1976), okl. gazdasági mérnök, dipl. Euro-mérnök. A Hungalu Rt. gyakornokaként, az NME-n kezdett dolgozni, majd húsz éven át a Hungalu Rt.-ben tevékenykedett különböző vezető beosztásokban, utoljára a Kőbányai Könnyűfémű ügyvezető igazgatója volt. Ezután minőségbiztosítási és stratégiai fejlesztési igazgató volt az Ikarus Rt.-ben, majd ügyvezető a GO-Metall Kft.-ben. 2001-ben alapította az I. S. Hatala Kft-t, amelynek jelenleg is ügyvezetője. 2003 áprilisától a MÖSZ ügyvezetője. 1971 óta tagja az OMBKE-nek. Volt a fémkohászati szakosztály elnöke, és egyesületi főtárhelyettes is. Jelenleg is az egyesület aktív tagja.

keretében lehetséges a vállalt feladatok kiszélesítése, a feladatok teljesítéséből adódó költségek fedezése.

A HU/00/B/F/LA-136107 számú Metaltransys projekt megnyerésével lehetővé vált, hogy a szerzők külföldi partnereintézmények bevonásával bővítsék a címszókészletet, animációs, videó- és magyarázó ábrákat dolgozzanak ki, továbbá, hogy a címszavak értelmezése a magyar mellett angol, német és svéd nyelven is elkészüljön. Az elkészült Mű, a kohászati értelmező szótár, szintje meghaladja a megszokott értelmező szótárét, a Metallingua web-portálon az elérhető információteomeget tudástárként az Interneten teszi hozzáférhetővé. A projekt biztosítja, hogy a jövőben a Mű szakmailag bővíthető és más idegen nyelvekre is lefordítható legyen.

A Metaltransys értelmező szótár fő célja, az egyértelmű gondolatközlés érdekében, a műszaki termi-

nológia lehetséges mértékű egységesítése, valamint ezzel kapcsolatban a rokonszakmák hasonló értelmű szóhasználatának feltárása és elhatárolása. A szótár közvetlen célja: a címszónak az adott vonatkozásban létező (egy vagy több) jelentését kifejteni, a fogalmakat az adott szakhoz mért szinten, a feltételezhető előismeretek és információigény figyelembevételével meghatározni, s esetleg a címszóval vagy annak tárgyával összefüggő egyéb tudnivalókat közölni. Tárgyalásmódjában arra törekszik, hogy ne csak az illető szakterületen jártasoknak, hanem lehetőleg minden más képzettségű érdeklődőnek is eligazítást nyújtson. A szótár a műszaki-tudományos kommunikáció előmozdítására megadja a címszó (egy vagy több) megfelelőjét angol, német és svéd nyelveken is. Így lehetővé teszi, hogy ezt az értelmező szótárt a nem magyar anyanyelvűek is használhassák.

A szótárban a brit angol szavak szerepelnek, az esetleges, jellegzetesebb amerikai változatokat – pl: mold, center, gray – a használati utasításokban sorolják fel.

A (vastagbetűs) címszó a magyar szaknyelv gyakori kifejezése, azaz valamilyen egyszerű vagy össze-

tett (akár magyar, akár idegen eredetű, akár közkeletű, akár szakjellegű) szó, különírt szókapcsolat, betűszó vagy rövidítés.

A szótár címszó ismeretanyaga ezek szerint a következőképpen csoportosítható:

1. Elsődlegesen vagy kizárólag a szótár tárgykörébe tartozó fogalmak teljesnek tekinthető meghatározásai; az illető szak jellegzetes műszavainak értelmezése. (Ha egy ilyen kifejezés a magyar nyelvben valami egészen mást is jelent – ami közszavak esetében nem is ritka –, akkor csak a valóban elképzelhető félreértések elkerülése végett él a szótár megfelelő különbségtétellel).

2. Olyan magyar kifejezések, amelyek szigorúan véve nem egy, hanem több, egymást többé-kevésbé átfedő, csak nagyjában azonos fogalmat jelölnek több különböző szakterületen, bár közösen mind egy magasabb fogalom alá vonhatók. A szótárban elvileg mindenkor a szóban forgó tárgykörre érvényes fogalom szerepel. Indokolt esetben a szótár erre külön is figyelmeztet. A Mű alapelve, hogy a megadott definíció mindig a konkrét szakterületre vonatkozik.

3. Olyan fogalmak, amelyek ugyanazzal a tartalommal többféle szakterületen egyaránt előfordulnak – akár ugyanazzal az elnevezéssel, akár szakonként más-más kifejezéssel –, s a szótárba való felvételüket éppen ez a terminológiai eltérés és/vagy valami érdemleges szempont, a tárgyból folyó különös jelentőségük, alapvető fontosságuk szükségessé teszi. A Szótár más szótárakkal tartalmazhat szükségszerű átfedéseket, rendszerint kiegészítő, tüzetesebb, szak szempontú értelmezések alakjában.

4. Olyan kifejezések, amelyek a felhasználó számára is csak ugyanazt a tárgyi valóságot, ugyanazokat a dolgokat jelentik, mint egyébként, de egészen más szempontok szerint értelmezve. Ezek másfajta tartalmi jegyekkel az illető szakterület külön fogalmainak minősülnek.

5. Az alaptudományok fontos kifejezései, illetve bizonyos alapfogalmak, amennyiben azt a tárgy belső logikája, rendszertani okok, speciális szakmai vonatkozások, a magyar címszóanyag és az idegen nyelvű szójegyzék teljessége megkívánja – nem utolsósorban pedig, ha a kötet használói azt előreláthatóan elvárják.

6. Közkeletű szavakra, ill. fogalmakra vonatkozó olyan közlések, járulékos adatok, amelyeknek abban a témakörben valamiféle különös jelentőségük van.

■ A Metallingua tudástár nyitólapja

7. Utalás más címszókra. Esetei:

a) szinonimák: az első, alapcímszót vesszővel elválasztva (felsorolással) követő, az alapcímszóval azonos értelmű és elfogadottságú, a szakmák hétköznapi gyakorlatában naponta használt címszavak. A szinonimák a szótárban önálló címszóként is megjelennek, de magyarázat nélkül, utalással az alapcímszóra, ahol a magyarázat megtalálható. A szinonimák mögött idegen nyelvi megfelelő akkor található, ha az az alapcímszó idegen nyelvi megfelelőjétől eltér.

b) a címszó értelmezéséhez nyújtott további, általában átfogóbb értelmű segítséget a >> jel után található címszóra utalás: jelentéstartalma „lásd még”, illetve „vedd össze” értelmű.

A címszavak magyarázatai tömörségre törekszenek, így sokszor egy fogalomnak csak a lényeges jegyeire szorítkoznak, vagy a dolog valamely elemének, funkciójának kiemelésével adnak meghatározást. Előfordul, hogy nem a címszó meghatározása, hanem a vele kapcsolatos, a címszó tárgyát érintő kijelentés az információ célja.

Még ki nem forrott szakterminológiai esetében a szótár igyekszik a helyesnek ítélt (szabatosabb, magyarosabb, egyszerűbb) szóhasználatot megszilárdítani. Egyúttal a már meghonosodott, de kifogásolható szóhasználatra is rámutat.

A többszavas (jelzős stb.) kifejezéseket megszokott eredeti alakjukban, tehát

első szavuk betűrendjében címszóként vették fel (rendszerint az őket alkotó szavak egybeolvasásával).

A kifejezés logikai magva (a jelzett főnév) azonban külön címszóként is szerepelhet, ha önmagában is fontos fogalom. A formális alfabetikus rendszer hátrányait a szótár utalásokkal és egyéb szerkesztéstechnikai fogásokkal ellensúlyozza.

Visszatérve a Metallingua tudástár főmenüjéhez, további néhány gondolat az egyes fejezetek használatáról, a tartalmakkal kapcsolatos szerzői szándékról:

Egyetemek, főiskolák

Szemléltetésül rögzítettük néhány egyetem adatait, azzal a szándékkal, hogy bármely felsőoktatási intézmény azonos tartalmú információt helyezzen el e fejezetben.

Szakmai rendezvények

Szemléltetésül rögzítettük néhány konferencia elnevezését, helyét, megtartásának időpontját, elérhetőségét. Az a szándékunk, hogy a metallurgiai szakmák tárgyköréhez kapcsolható konferenciákról, kiállításokról, szimpóziumokról, találkozókról, szakmai rendezvényekről stb. a szakma bármely művelője, érdeklődője, társadalmi szervezete tisztségviselője,

lője, tagja, bárki azonos tartalmú információt találjon e fejezetben.

Társadalmi szervezetek

E fejezetben példaként szerepel néhány, a szakmához tartozó társadalmi-szakmai szervezet neve, címe, elérhetősége.

Szándékunk és javaslatunk itt is az, hogy a metallurgia szakterületén tevékenykedő társadalmi szervezet minél több, idővel valamennyi, azonos tartalmú információja e fejezetben megtalálható legyen.

Üzleti kapcsolatok

E fejezet biztosítja a lehetőséget a regisztrált felhasználók számára, hogy adataik, fő érdeklődési köreik, üzleti érdekeltségeik, igényeik feltüntetése esetén két-, vagy több oldalú szakmai, partneri, üzleti kapcsolatot létesítsenek más felhasználókkal.

Kohászati folyóiratok

A legfrissebb szakcikkek iránt érdeklődő, a legmegfelelőbb publikációs lehetőséget megragadni akaró felhasználók számára biztosít lehetőséget ez a fejezet. Szándékunk és javaslatunk itt is az, hogy a metallurgia szakterületeit művelő és rendszeresen megjelenő szakmai folyóiratok, idővel teljes körű listája állhasson

a szakma rendelkezésére, a megadottakhoz hasonló tartalmú információval e folyóiratok megtalálhatók és elérhetők legyenek.

Könyvismertető

E fejezetben lehetőséget kívánnak a szerkesztők biztosítani a regisztrált (akár egyéni, akár szervezeti) felhasználók számára, hogy az általuk érdekesnek tartott, netán saját maguk által írt szakcikk, szakkönyv, konferencián elhangzott előadás tömör összefoglalója, vitaindító gondolatsora megjelenhessen, klikkeléssel elérhető legyen.

Regisztráció

Ez a honlap attól is értékes, hogy számos témakörben felkínálja a felhasználóknak a bővítés lehetőségét, amelyekkel a tudástár gazdagodhat, egyre több információt biztosítva a jövőbeni felhasználóknak.

A regisztráció célja, hogy az egyetemek, főiskolák; szakmai rendezvények; társadalmi szervezetek; üzleti kapcsolatok; könyvismertető; kohászati folyóiratok menüpontok alatt található adatbázisokat a felhasználó ne csak böngészhesse, hanem azokba adatok is vihesse fel. Az adat gazdája az általa felvitt információt bármikor módosíthatja, illetve törölheti. Természetesen a rendszer adminisztrátora a nem a témakörökhöz tartozó, vagy érvényét veszített adatokat törli.

Találkozások képekben

A szerkesztőbizottság az évekig tartó szerkesztői munka során készült fényképek közreadásával emlékezteti tagjait a gyakran hosszú, gyötrelmesen nehéz, de ma már csak szép pillanatokra.

Vizsgaprogram

A fejezet ajánlott azoknak, akik le kívánják mérni saját, meglévő tudásukat, esetleg egy oktatási programot követően a számonkérés felelőssége terheli őket. E számonkérési, ellenőrzési mód néhány példán keresztül, csak mint lehetőség kerül bemutatásra. Szándékunk és javaslatunk az, hogy a jövőben minél több hasonló, illetve újabb és újabb számonkérési feladatot dolgozzanak ki, adjanak közre.

A projekt nyertes partnerei

BA&Co Ipari és Szolgáltató Bt.

1138 Budapest, Meder u. 8. Hungary

Montanuniversität Leoben Institut für Giessereikunde

8700 Leoben, Franz-Jozef-Str. 18. Austria

Framehouse Interactive media AB

Öneslingan 11, 832 51 Frösön, Sweden

AWR Consulting Ltd.

GU47TG Guildford, Checkers/The Street West Clandon, Egyesült Királyság

Információtechnológia, rendszerfejlesztés és rendszerműködtetés

Profi-Media Kft.

6500 Baja, Zombor u. 1., Hungary

www.profi-media.com, e-mail: pmed@profi-media.com

Dr. Hatala Pál főszerkesztő

